

samtidig peges på de mindre byer, som f.eks. Glückstadt, som undersøgelsesområder, da det her er muligt at udnytte og sammenstille oplysninger fra et bredere materiale.

Som grundlag for forståelsen af de befolkningsmæssige analyser gives en skildring af baggrunden for og byudviklingen og byggeaktiviteten i Glückstadt fra grundlæggelsen i 1616 til 1652, da bybefæstningsarbejderne afsluttedes og byens udstrækning dermed var fastlagt til midten af 1800-årene – således som det også fremgår af en række kortbilag bagest i bogen. I et følgende afsnit gennemgås det benyttede kildemateriale i hovedtræk, tilligemed den fremgangsmåde, der er benyttet ved indsamlingen af persondata og de metodiske erfaringer i forbindelse hermed. Og endelig følger en detaljeret gennemgang af de ved undersøgelsen indvundne resultater vedrørende Glückstadts befolkningsstruktur i henseende til herkomst, grupperinger, herunder gruppen af portugisiske jøder, alder for erhvervelse af borgerskab og hus og levealderen, og vedrørende befolkningens fluktuationer, til- og afvandring, længden af bosættelsen i byen m.m. Da bogen er forsynet med en række detaljerede tabeller, vil dens resultater også af denne grund være af interesse for tilsvarende undersøgelser af danske byer. Den lange litteraturliste er også her et nyttigt hjælpemiddel.

Ole Degn

Skattematrikkelen 1647, XV. Nord-Trøndelag fylke. Redigeret af Rolf Fladby og Terje Schou og udgivet af Norsk lokalhistorisk Institutt. (Universitetsforlaget, Oslo-Bergen-Tromsø, 1975). 292 s.

Norge har på flere punkter været forud i arbejdet med kildeudgaver, ikke mindst

når det gælder kilder af interesse for lokalhistorien, som gårdnavnene, der i årene 1897–1936 publiceredes af O. Rygh m.fl. i det store 20-bindsværk Norske gårdnavne, Norske rigsregistrarer, der – svarende til den danske kildepublikation Kancelliets brevbøger – kom i 12 bind i årene 1861–91, og skattematriklen 1647.

Udgivelsen af sidstnævnte er nået til bind 15, Nord-Trøndelag fylke, idet dog endnu fire bind forinden mangler. Der er tale om en kildeudgave af en art, der med sit omfang ikke tidligere er udgivet i Norge. Hvert bind omfatter et fylke, og i sin helhed kortlægger udgaven bosættelsen i landdistrikterne omkring midten af 1600-årene, idet skattemandtallene ikke fra alle egne er fra 1647, men kan være fra et af de følgende år, afhængig af, hvornår 1647-bestemmelsen er blevet fulgt, eller af materialets kvalitet.

Skattemandtallene er opstillet sognevis og grupperer gårdene efter gårdklasse, omfattende fuldgårde, halvgårde og ødegårde. De giver oplysninger om gårdnavne, navne på brugere og ejere, skyld, rådighed over bygsel, skat og eventuelle grunde til manglende betaling af skat, og da skattebestemmelserne af 1647 også omfatter andre skatteydergrupper, kan mandtallene også oplyse om husmænd, strandsiddere, tjenestedrenge, håndværkere, save og savmestre m.m.

Med deres detaljerede oplysninger er skattemandtallene 1647 derfor en vigtig kilde ikke blot for lokalhistorien og personalhistorien, men også for den økonomiske og sociale historie i 1600-årene. Registre over stednavne, personer og institutioner letter arbejdet med undersøgelser af mange typer.

Ole Degn